

[Nieuwsberichten](#)

[Persberichten](#)

[Speeches](#)

[Agenda bewindslieden](#)

[VROM in de pers](#)

[Meest gestelde vragen](#)

[Kamerstukken](#)

[Verzendlijst
persberichten](#)

Kabinetsreactie rapport parlementaire enquetecommissie Bouwnijverheid (2002).

Zojuist is het rapport van de parlementaire enquêtecommissie bouwnijverheid aan de Tweede Kamer overhandigd. Net als u heeft ook het kabinet pas vanmorgen kennis genomen van de conclusies en aanbevelingen. Mijn eerste reactie als coördinerend minister voor het bouwbeleid is daarom algemeen van aard.

Op vragen zal ik niet ingaan, ook om staatsrechtelijke redenen: de huidige Tweede Kamer debatteert niet meer over dit rapport. Een definitief oordeel van de Kamer komt dus pas na de verkiezingen van 22 januari. Dit neemt niet weg dat van het huidige kabinet wel degelijk iets verwacht mag worden: doorgaan met de aanpak om tot zuivere verhoudingen in de bouwbranche en tussen die branche en de overheid te komen. Daarvoor zijn het onderzoek en de bevindingen van de enquêtecommissie van groot belang. Ik ben de commissie daarom dankbaar voor haar werk en de uitvoerige rapportage. Het rapport is een zorgvuldige en goede analyse met heldere aanbevelingen.

Verontrustend beeld

In de media en uit de openbare verhoren van de enquêtecommissie is gedurende het afgelopen jaar een verontrustend beeld van de Nederlandse bouwpraktijk naar voren gekomen. Ik noem drie elementen:

Ten eerste: waar marktwerking en concurrentie moesten zijn, waren kartelvorming, prijsafspraken en winstverdeling, zeker waar het overheidsopdrachten betreft. Dit geldt voor de hele bouw- en installatiesector plus andere gerelateerde branches. Het geldt in het bijzonder voor de grond- weg- en waterbouwsector waar de gezamenlijke overheden bijna de enige opdrachtgever zijn.

Tweede element van het beeld: een overheid die verschillende rollen speelt, en geen daarvan scherp genoeg invult. Niet als regelgever, niet als toezichthouder en niet als opdrachtgever.

Ten derde: een beeld van ingenestelde gewoontes en een cultuur van fêteren in de bouwnijverheid, alsmede daardoor - gelukkig incidentele - tekortkomingen in de integriteit van de overheidsorganisatie.

Rol van de overheid

Om te beginnen steek ik de hand in eigen boezem en kijk ik naar de overheid.

Wij hebben met uniforme aanbestedingsregels ons handelen als opdrachtgever voorspelbaar gemaakt en zo onbedoeld onoorbare aanbestedingspraktijken vergemakkelijkt. Toch wil ik me verzetten tegen het te negatieve beeld dat mogelijk is ontstaan over het toezicht door het OM en NMa. De commissie zelf geeft

al een aantal elementen van de dilemma's waar die diensten mee worstelen. Er zijn fouten gemaakt, maar voor zover mogelijk zijn die -zoals ook de commissie signaleert - inmiddels aangepakt.

Ook moeten wij kritischer en zakelijker worden als opdrachtgever van grote bouwprojecten die met geld van de belastingbetalers gefinancierd worden. Het is de kunst daarbij tegelijkertijd voor het parlement -als vertegenwoordiger van de belastingbetalers- controleerbaar te zijn: ik noem dat het dilemma tussen een controleerbare en een concurrerende markt. Ter voorbereiding van besluitvorming door het volgende kabinet gaan wij na of we de bestaande deskundigheid bij de NMa kunnen versterken en of wij de aanbestedingen wettelijk kunnen regelen.

Ik moet het ook hebben over de onkreukbaarheid die voor overheden en overheidsvertegenwoordigers vanzelfsprekend moet zijn. Een van de belangrijkste constatering van de commissie is dat de gesignaleerde integriteitschendingen niet structureel van aard zijn.

Alle overheden -rijk, provincies, gemeenten, waterschappen- zijn ook in het verleden alert geweest op mogelijke integriteitschendingen door ambtenaren op machts- of sleutelposities, maar - moet nu vastgesteld worden- niet alert genoeg. Het was hard nodig dat het huidige kabinet vaart heeft gezet achter de uitvoering van algemene integriteitonderzoeken bij de aanbestedende departementen. Onderzoeken die inmiddels ook al tot concrete actieprogramma's hebben geleid. Ook loopt er op dit moment een aantal onderzoeken van het OM en verschillende departementale inlichtingen- en opsporingsdiensten. Deze onderzoeken worden voortvarend aangepakt. Wij willen iedere rotte appel uit de mand met vele goede appels halen. Mocht bijvoorbeeld uit een van die onderzoeken blijken dat berichten in de pers over misstanden bij aanbestedende diensten op waarheid berusten, dan zullen wij niet aarzelen direct hard in te grijpen.

Meer in algemene zin hebben wij er voor te zorgen dat overheidsdienaren niet in de verleiding komen in de fout te gaan. Daarvoor zijn heldere en controleerbare procedures nodig en een open cultuur waarin de omgang met de buitenwereld onderling wordt besproken. Een omgeving waarin incidenten veilig gemeld kunnen worden. Men moet weten dat oneerlijkheid ontdekt en bestraft zal worden.

Rol van de bouwnijverheid

Dan de rol van de bouw- en installatiebranche zelf. Gebrek aan marktwerking en dus concurrentie staat nu wel vast. Opdrachten van de overheid zijn onderling verdeeld en winsten verrekend. Daarbij is de overheid financiële schade toegebracht. Hoeveel is nog niet duidelijk, maar volgens de commissie zou het om 8.8 procent kartelverlies gaan.

De sector heeft daarmee niet alleen de overheid en de belastingbetalers, maar ook zichzelf een slechte dienst bewezen: men heeft zich een onbetrouwbare partner betoond, inefficiëntie binnen de bedrijven in stand gehouden en te weinig innovatiekracht ontwikkeld.

Het zelf organiseren van rekenvergoedingen mag al jaren niet meer, prijsopdrijving en winstverdeling hebben nooit gemogen. Dat is bekend en het moet nu ook afgelopen zijn. De bouw moet een normale sector worden, met bedrijven die zich aan de algemene mededingingsregels houden, een sector waarbinnen ongewenst gedrag wordt gesignaleerd en gecorrigeerd. De oplossing bestaat uit de erkenning van het probleem, zelfonderzoek en een wezenlijke, overtuigende cultuuromslag. Een gedragscode -zoals geopperd door de branche - kan daarvan het sluitstuk zijn. De overheid kan dat proces dan ondersteunen met verscherpt NMa-toezicht inclusief meer opsporingsmogelijkheden en strengere sancties.

Ook werken wij inmiddels hard aan een systeem waarbij aanbestedende overheidsdiensten de mogelijkheid krijgen het verleden van opdrachtnemers na te gaan en ze van opdrachten uit te sluiten, zodat de overheid geen zaken meer doet met dubieuze opdrachtnemers.

Slot

Samenvattend: er is sprake van een kartelcultuur in de bouwwereld. Bedrijven hebben gedaan alsof er geen mededingingsregels bestonden. De overheid heeft haar verschillende verantwoordelijkheden onvoldoende scherp ingevuld en is niet alert genoeg geweest op integriteitbedreigingen en schendingen. Dat wil allemaal niet zeggen dat "de bouw" laat staan "de ambtenarij" niet deugt. Vele integere ambtenaren en goedwillende bouwers lijden onder het gebutste imago van de bouwwereld. Het gaat er om hen vertrouwen te schenken en in staat te stellen dat waar te maken. Dat is ook in het algemeen belang. We moeten dóór. Er is en blijft veel hoogst noodzakelijk werk te vergeven en te verrichten: wegen, woningen en waterstaatkundige voorzieningen. Voor dat werk hebben we onze bonafide ondernemers en hun vakkundige medewerkers hard nodig. Als overheid zijn wij begonnen schoon schip te maken, het onderzoek en de aanbevelingen van de enquêtecommissie zullen ons daarbij helpen. Ik hoop dat ook de bouwwereld in het rapport vooral aansporingen zal zien om snel in eigen huis orde op zaken te stellen.